

СПРАВА «ВОСКОБОЙНИК ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF VOSKOBOYNIKOV v. UKRAINE)

(Заява № 33015/06)

Стислий виклад рішення від 5 жовтня 2017 року

На час подій заявник був генеральним директором спільного підприємства «В.» (далі – компанія «В.»), офіс якої розташовувався у приміщенні, що належало акціонерному товариству «Ю.» (далі – компанія «Ю.»). За договором оренди, підписаним в січні 1999 року, компанія «В.» мала право в обмін на певні послуги користуватися приміщеннями компанії «Ю.» до січня 2020 року безкоштовно.

У березні 2001 року в компанії «Ю.» змінився власник, внаслідок чого нове керівництво поставило під сумнів правомірність використання його приміщень компанією «В.». Починаючи з квітня 2001, компанія «В.» втратила доступ до приміщень компанії «Ю.», обляштувала свій тимчасовий офіс в квартирі заявника. У червні того ж року компанія «В.» звернулася до суду з позовом до компанії «Ю.» щодо недотримання останньою умов договору оренди. У свою чергу, компанія «Ю.» подала зустрічний позов про визнання цього договору неукладеним. Національні суди відхилили вимоги обох компаній, Верховний Суд України (далі – ВСУ) підтримав рішення судів нижчих інстанцій, дійшовши висновку, що оскаржуваний договір не можна вважати договором оренди через відсутність в ньому істотних вимог.

У жовтні 2001 року прокуратурою Приморського району м. Одеси (далі – прокуратура) було порушено кримінальну справу за фактом службового підроблення щодо вищезгаданого договору оренди без уточнення конкретних осіб. 8 жовтня 2001 року прокуратурою було винесено постанову про проведення виїмки п'ятнадцяти документів, що стосуються цього договору, в тому числі оригінал договору. Виїмка одинадцяти з п'ятнадцяти документів відбулася у квартирі заявника за його відсутності, в присутності його дружини. 15 жовтня 2001 року постановою про проведення виїмки від 8 жовтня 2001 року була оголошена заявнику, а згодом слідчим було призначено почерково-експертну експертизу з метою встановлення давності підписання договору. 7 листопада 2001 року Приморським районним судом м. Одеси була винесена постановою про проведення обшуку в квартирі заявника з метою вилучення зразків почерку для експертизи. Наступного дня в присутності заявника відбувся обшук його квартири. 24 грудня 2001 року слідчий прокуратури виніс постановою про проведення виїмки установчих документів компанії «В.», яка відбулася в квартирі заявника в той же день, сама ж постановою була надана заявнику 9 січня 2002 року.

У травні 2002 року на зборах засновників компанії «В.» було вирішено відсторонити заявника від виконання обов'язків генерального директора у зв'язку з порушенням кримінального справи. У серпні 2002 року кримінальну справу стосовно заявника було закрито, і з 1 вересня 2002 він приступив до виконання обов'язків генерального директора компанії «В.».

Заявник звернувся до суду з позовом до прокуратури з вимогою компенсації моральної шкоди, спричиненої їй незаконними діями. Суду першої та апеляційної інстанції не задовольнили вимоги заявника, ВСУ підтримав ці рішення.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився на порушення його прав, гарантованих статтею 8 у поєднанні зі статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), враховуючи, що незаконно проведені обшуки і виїмки за адресою його проживання (а не за адресою розміщення компанії «В.») у кримінальній справі щодо нього становили втручання у його право на повагу до приватного життя та кореспонденції, а також, що у нього був відсутній ефективний національний засіб юридичного захисту у цьому контексті.

Європейський суд, дослідивши матеріали, відхилив скаргу заявника за статтею 8 Конвенції щодо незаконності обшуку його квартири як необґрунтовану, вказавши на те, що метою обшуку було запобігання злочину, і що такий обшук був здійснений на підставі рішення суду, як того вимагав національне законодавство.

Скаргу за статтею 8 Конвенції щодо виїмки документів Європейський суд визнав прийнятним. Враховуючи обставини справи, а саме те, що документи були вилучені під час обшуку в квартирі заявника, які відбулись лише на підставі постанови слідчого прокурора, а також те, що не було виняткових підстав для проведення таких обшуків без дозволу суду, Європейський суд дійшов висновку, що виїмка документів не відбулася «відповідно до закону» у розумінні пункту 2 статті 8 Конвенції. Таким чином, Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції.

Скаргу за статтею 13 у поєднанні зі статтею 8 Конвенції Європейський суд визнав прийнятним. Враховуючи обставини справи, Європейський суд вирішив дослідити, чи спроможні державні органи надати заявнику не тільки ефективний засіб юридичного захисту, а й надати відповідну компенсацію. Європейський суд дійшов висновку, що скарга заявника була належним чином розглянута національними судами та відхилена на підставі того, що заявник не заяв моральних страждань. Європейський суд наголосив, що ефективність застосування засобів правового захисту у розумінні статті 13 Конвенції не залежить від очікуваної заявником компенсації. Європейський суд дійшов висновку, що не було порушення статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО:

«1. *Оголошує* скаргу за статтями 8 та 13 Конвенції щодо виїмки документів прийнятними, а решту скарг у заяві неприйнятними;

2. *Постановляє*, що було порушення статті 8 Конвенції;

3. *Постановляє*, що не було порушення 13 Конвенції;

4. *Постановляє*, що

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику наступні суми, які мають бути конвертовані у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 1000 (одну тисячу) євро відшкодування моральної шкоди разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(ii) 100 (сто) євро компенсації витрат разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезгадані суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

**Інформацію надано Урядовим уповноваженим
у справах Європейського суду з прав людини**